

1000-soortendag 2013

In samenwerking met het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Staatsbosbeheer, het Limburgs Landschap en waarneming.nl werd op 8 juni de jaarlijkse 1000-soortendag gehouden. Tijdens een zonovergoten dag namen ruim 100 mensen deel aan een twintigtal excursies in diverse gebieden in het prachtige Roerdal.

Het recordaantal van bijna 3000 soorten in 2012 in Nationaal Park De Meinweg gaat waarschijnlijk deze keer niet gehaald worden. De teller staat op dit moment op de helft maar er ontbreken nog gegevens van de flora, de paddenstoelen en diverse keverspecialisten. De verwachting is dat uiteindelijk de 2000 soorten gehaald zullen worden.

Het project leverde opnieuw diverse bijzondere soorten voor de Nederlandse fauna op. Op 8 juni werd een nieuwe spin voor de Nederlandse fauna verzameld. Het dubbelknotsje *Theonina cornix* was wel al bekend uit de ons omringende landen maar nog niet eerder in Nederland gevonden. Het Nationaal Park De Meinweg en het Roerdal blijken verder een bolwerk te vormen

voor de zeer zeldzame juweelzweefvlieg *Caliprobola speciosa*. In Nederland is deze soort verder alleen bekend uit Zuid-Limburg en de omgeving van Groesbeek. Zowel in 2012 als 2013 werd de juweelzweefvlieg op diverse locaties in de gebieden waargenomen.

De vorig jaar voor het eerst sinds 68 jaar in de omgeving van Roermond in de Meinweg aangetroffen boomsrankmier (*Temnothorax affinis*) werd in 2013 ook gevonden in de Turfkoelen, De Muiltert én de Linnerheide. In Nederland werd deze soort in januari 1994 voor het eerst ontdekt in Zuid-Limburg. Bij de kevers werd een loopkeversoort gevonden die al sinds het begin van de vorige eeuw niet meer werd aangetroffen in Nederland. *Diachromus germanus* werd tot nu toe überhaupt pas vijf maal gevangen in ons land. Komend jaar zullen diverse artikelen over bovengenoemde bevindingen worden gepubliceerd.

In 2014 zal de 1000-soortendag plaatsvinden op 21 juni in Nationaal Park Lauwersmeer.

Ed Colijn

Publicaties

Door Ed Colijn [EC] en Jinze Noordijk [JN].

Publicaties EIS-Nederland

Colijn, E.O. & J. Noordijk 2012. De vermiljoenkever in Nederland. Een oriënterende studie. – EIS2012-02, EIS-Nederland, Leiden.

Ellis, W., D. Groenendijk, M. Groenendijk, T. Huigens, M. Jansen, J. van der Meulen, E. van Nieukerken & R. de Vos 2013. Nachtvinders belicht. Dynamisch, belangrijk, bedreigd. – De Vlinderstichting en EIS-Werkgroep Vlinderfaunistiek.

Heijerman, Th., J. Noordijk & J.T. Smit 2013. Vierde onderzoek naar het voorkomen van *Monochamus galloprovincialis* in Nederland. – EIS 2013-01, EIS-Nederland, Leiden. www.eis-nederland.nl/pdfs/Heijerman_etal_2013.pdf.

Koese, B. & J. Vos 2013. Graaactiviteiten van de de rode Amerikaanse rivierkreeft (*Procambarus clarkii*). Overzicht van de omvang in het beheergebied van het Hoogheemraadschap van Delfland en het Hoogheemraadschap van Rijnland. – EIS 2013-05, EIS-Nederland, Leiden. www.eis-nederland.nl/pdfs/Koese&Vos_2013.pdf.

Lange, H.J. de, G.J. Maas, B. Makaske, M. Nijssen, J. Noordijk, S. van Rooij & C.C. Vos 2013. Fauna in het rivierengebied - Knelpunten en mogelijkheden voor herstel van terrestrische en amfibische fauna. – Rapportnummer 2013/OBN175-RI. Directie Agrokennis, Ministerie van Economische Zaken.

Noordijk, J., J. Vos & B. Schoelitz 2013. Risicobeoordeling van zwarte weduwen en verwante spinnensoorten. – EIS 2013-

03, EIS-Nederland, Leiden & KAD Wageningen. www.eis-nederland.nl/pdfs/Noordijk_etal_2013.pdf.

Reemer, M. 2012. Basisrapport Rode Lijst Sprinkhanen en krekels. – EIS2012-03, EIS-Nederland. www.eis-nederland.nl/pdfs/Reemer_2012.pdf.

Reemer, M. & T.M.J. Peeters 2013. Bijen in het centrale stuifzandgedeelte van de Loonse en Drunense Duinen. – EIS-Nederland, Leiden.

Reemer, M. & A. Vliegthart 2013. SNL-monitoring in Nationaal Park Veluwezoom: dagvlinders, libellen en sprinkhanen. – EIS-Nederland, Leiden & De Vlinderstichting, Wageningen.

Smit, J.T. 2013. Veldtabel blaaskopvliegen van Nederland (Diptera: Conopidae). – EIS-Nederland, 33 pp. www.repository.naturalis.nl/document/499305

Smit, J.T. 2013. Veldtabel wolzwevers van Nederland (Diptera: Bombyliidae & Mythicomyiidae). – EIS-Nederland, 15 pp. www.repository.naturalis.nl/document/491918.

Smits, J. & J. Noordijk 2013. Heidebeheer, moderne methoden in een eeuwenoud landschap. – KNNV Uitgeverij, Zeist. Zie onder EIS-nieuws.

Wallis de Vries, M.F., J. Noordijk, H. Sierdsema, R. Zollinger, J.T. Smit & M. Nijssen 2013. Begrazing in Brabantse heidegebieden - Effecten op de fauna. – De Vlinderstichting, Wageningen / EIS-Nederland, Leiden / SOVON Vogelonderzoek, Stichting RAVON en Stichting Bargerveen, Nijmegen. www.eis-nederland.nl/pdfs/WallisdeVries_etal_2013.pdf.

Overige publicaties Nederland

- Aguirre-Gutiérrez, J., L.G. Carvalheiro, C. Polce, E.E. van Loon, N. Raes, M. Reemer, J.C. Biesmeijer 2013. Fit-for-purpose: Species distribution model performance depends on evaluation criteria – Dutch hoverflies as a case study. – *PLoS ONE* 8 (5): e63708. DOI: 10.1371/journal.pone.0063708.
- Alders, C.J.M., Th. Heijerman, J. Noordijk & H. Turin 2013. *Ophonus ardosiacus* (Coleoptera: Carabidae): terug of nooit weggeweest? – *Entomologische Berichten* 73: 53-57.
- Anonymous 2013. Leuke waarnemingen 2012. – *HymenoVaria* 6: 15-17.
- As, B. van & J. Scheffers 2013. Over de opmars van de late eikenmineermot *Ectoedemia quinquella* (Lepidoptera: Nymphalidae) in Zuidwest Nederland. – *Entomologische Berichten* 73: 247-250.
- Aukema, B. 2013. De wantsen van Nationaal Park De Meinweg (Hemiptera: Heteroptera). – *Natuurhistorisch Maandblad* 102: 278-285.
- Barendregt, A. 2013. Het genus *Sciomyza* (Sciomyzidae) in Nederland. – *Vliegenmepper* 22 (1): 7-9.
- Beenen, R. 2013. Na bijna honderd jaar weer een vondst van de zwarte gaffelaardvlo in Nederland. – *Natuurhistorisch Maandblad* 102: 271-272.
- Berendse, F. & F. Geiger 2013. Pesticiden en biodiversiteit in het Europese landbouwgebied. – In: J. de Boer, R. de Jong & J. Noordijk (eds.), *Proceedings van het Symposium 'Silent Spring, 50 jaar later'* 17 november 2012. *Entomologische Berichten* 73: 132-135.
- Beuk, P.L.Th. 2012. De slakkendodende vlieg *Pherbellia annulipes* (Diptera: Sciomyzidae), nieuw voor Nederland. – *Natuurhistorisch Maandblad* 101: 265.
- Bijkerk, R., W. Patberg, J.H. Wanink, E. Wallaart & J. Warmink 2013. De toepassing van eDNA in de monitoring van waterorganismen: hoe ver zijn we en wat moeten we nog weten? – *Stowa rapport* 2013-24: 1-42. www.stowa.nl/upload/publicaties/STOWA%202013%2024.pdf.
- Bink, F.A. 2013. De bescherming van insecten vraagt om een landschapsbenadering. – *Entomologische Berichten* 73: 48-52.
- Blommers, L. 2013. Dr. Robert Terko Simon Thomas. Een persoonlijke noot ter nagedachtenis. – *HymenoVaria* 7: 4.
- Bonte, D., K. Lambeets & M. Vandegehuchte 2013. Spinnen in een ruimtelijke en evolutionaire context van natuurbeheer. – *De Levende Natuur* 114: 173-176.
- Boonstra, H. 2013. Leuke vondsten uit Friesland, waaronder *Notonecta reuteri*. – *Macrofaunanieuwsbrief* 108: 4-6.
- Boonstra, H., R. Wiggers, O. Duijts & G. Wolters 2013. Een nieuwe dansmug, lastige kokerjuffers en bijzondere en nieuwe macrofaunasoorten, aangetroffen in 2012 binnen het meetnet van Waterschap Regge en Dinkel. – *Macrofaunanieuwsbrief* 111: 3-9.
- Bosch, J.G. van 't 2013. Zeldzame libellen in Nederland in 2006-2009: CWNO mededeling 5. – *Brachytron* 15: 112-122.
- Bree, E. de 2012. Een onverwachte bezoeker in de Zeeuwse polder, *Sphiximorpha subsecessilis*. – *Vliegenmepper* 21 (2): 18-19.
- Brinkman, E.P. & W.H. van der Putten 2013. De invloed van het bodemleven op plantengroei en natuurherstel. – *De Levende Natuur* 114: 194-197.
- Broek, R. van den 2012. Roofvliegen op kalkgraslanden. – *Vliegenmepper* 21 (2): 6-9.
- Bruyne, R. de, S. van Leeuwen, A. Gmelig Meyling & R. Daan (eds.) 2013. Schelpdieren van het Nederlandse Noordzeegebied. Ecologische atlas van de mariene weekdieren (Mollusca). – *Tirion Natuur / Stichting ANEMOON*.
- Buggenum, H.J.M. van & R.P.G. Geraeds 2013. De libellen van de Putbeek en de Pepinusbeek. Een onderzoek naar de effecten van beekherstel en poelenaanleg. – *Natuurhistorisch Maandblad* 102: 26-34.
- Buggenum, H.J.M. van, R.P.G. Geraeds & W. Jansen 2013. Het Roerdal als leefgebied voor sprinkhanen. Een actueel overzicht van soortenrijkdom, status, verspreiding en habitats. – *Natuurhistorisch Maandblad* 102: 164-169.
- Carvalheiro, L.G., W.E. Kunin, P. Keil, J. Aguirre-Gutierrez, W.N. Ellis, R. Fox, Q. Groom, S. Hennekens, W. Van Landuyt, D. Maes, F. Van de Meutter, D. Michez, P. Rasmont, B. Odé, S.G. Potts, M. Reemer, S.P.M. Roberts, J. Schaminée, M.F. Wallis de Vries & J.C. Biesmeijer 2013. Species richness declines and biotic homogenisation have slowed down for NW-European pollinators and plants. – *Ecology Letters* 16: 870-878.
- Colijn, E.O. 2013. 1000-soortendagen markeren belang van ongewervelden. – *De Levende Natuur* 114: 171-172.
- Colijn, E.O. 2013. Het 1000-soortenproject in Nationaal Park De Meinweg. – *Natuurhistorisch Maandblad* 102: 229-244.
- Colijn, E.O. & B. Beekers 2013. Zonder dood, minder leven. Ruimte voor aas(fauna) in het natuurbeheer. – *De Levende Natuur* 114: 198-203.
- Colijn, E.O., Th. Heijerman, O. Vorst, J.G.M. Cuppen, B. van Maanen, F. van Nunen & C. van de Sande 2013. Kevers van de Meinweg (Coleoptera). – *Natuurhistorisch Maandblad* 102: 292-310.
- Colijn, E.O., J. Huijbregts & O. Vorst 2013. Bibliografie van de Nederlandse kevers. – *Sektie Everts, Nederlandse Entomologische Vereniging*.

Cuppen, J.G.M. & B. van Maanen 2013. De waterkevers van de Meinweg. Een vergelijking tussen de waterkeverfauna van 1999 en 2012. – *Natuurhistorisch Maandblad* 102: 257-265.

D'Haeseleer, J. 2013. De gele tubebij in Vlaanderen anno 2013. – *HymenoVaria* 7: 13-15.

Dek, N.-J. & P. Oosterbroek 2013. De steltmug *Rhypholophus bifurcatus* (Diptera, Limoniidae) nieuw voor Nederland. – *Entomologische Berichten* 73: 87-90.

Delft J. van, E. Colijn., G.-J. van Duinen, H. Huitema, H. van Kleef, R. Koelman, R. Lenders, R. Leuven, J. Noordijk, B. Odé, H. Sierdsema, J.T. Smit, E. van Uchelen, G. van der Velde, K. Veling, J. Vogels & S. Vreugdenhil 2013. Handleiding Praktisch natuurbeheer voor levensgemeenschappen. – RAVON, EIS-Nederland, FLORON, afdeling Milieukunde Radboud Universiteit, Sovon, Stichting Bargerveen, De Vlinderstichting, Zoogdierverseniging. 231 pp. [niet te koop]
 Zeer uitgebreide cursushandleiding met informatie over natuurbeheeringrepen in acht landschapstypen. Een algemene inleiding over natuurbeheer, vele foto's en informatieve kaders maken het tot een leesbare uitgave. Deze handleiding is niet te koop, maar wordt verstrekt tijdens de workshopreeks van de cursus 'Praktisch natuurbeheer voor levensgemeenschappen' die ook in 2014 zal worden gegeven. Zie verder onder EIS-nieuws. [JN]

Diemont, W.H., W.J.M. Heijman, H. Siepel & N.R. Webb (eds.) 2013. *Economy and ecology of heathlands*. – KNNV Uitgeverij, Zeist. 464 pp. ISBN 978 905 011 461 5. 59,95 euro.

Heideterreinen komen voor in de Atlantische regio van Spanje tot Noorwegen en zijn het resultaat van enkele duizenden jaren agrarisch gebruik. Heides besloegen vroeger enorme gebieden, maar het areaal is dramatisch afgenomen. Soms houden agrariërs deze biotoop nog in stand, maar vaak hebben de resterende heidegebieden de functie van natuurgebied gekregen. Door de historische en huidige ontwikkelingen in het landgebruik te beschrijven ontstaan inzichten om maatregelen voor behoud te kunnen formuleren. De heide moet – net als eeuwen gedaan werd – gewoon weer als een economisch rendabel landschap gezien worden, zo luidt de hoofdboodschap van deze publicatie. De randvoorwaarden zijn tegenwoordig zo anders

dat er ook behoefte is aan nieuwe ecologische inzichten, die dan ook in dit boek aan de orde komen. Zo wordt onder andere de veranderde voedselsituatie voor heideinsecten besproken. [JN]

Ee, G. van, O. Vorst, F. van Nunen, Th. Breeschoten, A. Dees, T. de Goeij, C. van de Sande & A. Threels 2013. Verslag excursie Bloemkampen (Veluwe) - 16 juni 2012. – *Sektie Everts Info* 99: 6-11.

Eekelder, P. 2013. Verspreiding en biotoop van het kalkdoortje in de Gelderse Poort. – *Flora- en Fauna Werkgroep Gelderse Poort*. http://geldersepoort.net/images/publicaties_pdf/verspreiding_en_biotoop_van_het_kalkdoortje_in_de_Gelderse_Poort.pdf.

Erkelens, J.A. van 2013. Acht bloemvliegen uit het genus *Egla* nieuw voor Nederland (Diptera, Anthomyiidae). – *Entomologische Berichten* 73: 78-86.

Ernst, W.H.O., E.J. van Niekerken & S. Koster 2013. Waarom verhuizen rupsen van *Coleophora taeniipennella* (Lepidoptera: Coleophoridae) na het derde stadium van zomprus naar knopbies? – *Entomologische Berichten* 73: 42-47.

Geraeds, R.P.G. 2013. De libellen van de Vlootbeek. Libellen in een genormaliseerde laaglandbeek. – *Natuurhistorisch Maandblad* 102: 45-52.

Geraeds, R.P.G. 2013. Het vliegend hert in de Meinweg. – *Natuurhistorisch Maandblad* 102: 245-248.

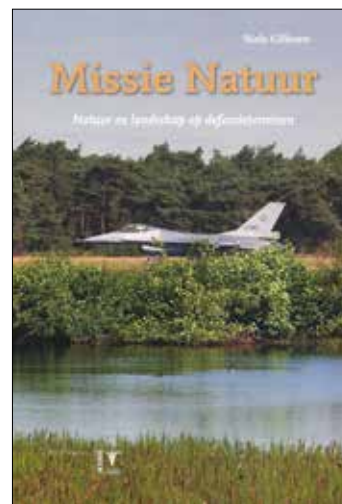
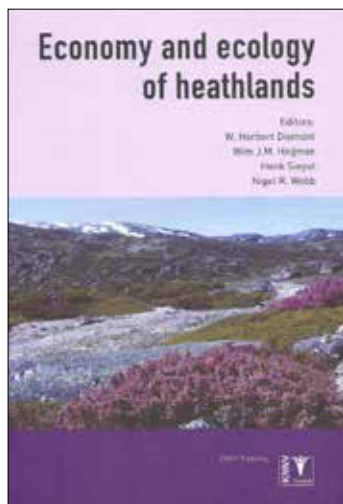
Geraeds, R.P.G. & V.A. van Schaik 2013. De status van de kleine tanglibel langs de Roer. – *Natuurhistorisch Maandblad* 102: 170-174.

Geraeds, R.P.G. & V.A. van Schaik 2013. De maanwaterjuffer op de Meinweg. – *Natuurhistorisch Maandblad* 102: 311-314.

Gilissen, N. 2013. *Missie natuur*. Natuur en landschap op defensierterreinen. – KNNV Uitgeverij, Zeist. 224 pp. ISBN 978 90 5011 465 3. 19,95 euro.

De auteur is werkzaam als ecooloog bij het ministerie van Defensie en bovendien natuurfotograaf. In dit boek komen deze twee zaken samen. De natuurterreinen die in het bezit zijn van Defensie worden in woord en beeld aan de lezer gepresenteerd. Dit gebeurt met besprekingen van de historische ontwikkelingen, het gevoerde natuurbeheer, de verschillende landschappen en de invloeden van militaire activiteiten op de natuur. Interviews, kaders en veel, heel veel, mooie foto's maken het tot een zeer toegankelijk publicatie waarin het heerlijk bladeren en lezen is. Naast een informatief natuurboek, is het door de beschrijving en kaarten van alle Defensierterreinen ook nog eens een handige bron voor de planning van excursies. [JN]

Groenen, F., K.J. Huisman & C. Doorenweerd 2013. *Phalonidia manniana*, een complex van twee soorten: *Ph. manniana* en *Ph. udana* (Lepidoptera: Tortricidae). – *Entomologische Berichten* 73: 191-196.

- Haaren, T. van & H. Cuppen 2013. *Lamprodriulus mrazeki* Hrabě 1929, een nieuwe soort oligochaet van tijdelijke milieus voor Nederland. – Macrofaunanieuwsbrief 107: 6-9.
- Haaren, T. van & J. Soors 2013. Aquatic Oligochaeta of the Netherlands and Belgium. – KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Hannen, J.W.P. 2013. In slakkengang langs de Roer. Een inventarisatie van landslakken in het Roerdal. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 145-148.
- Heetman, F. & O. Vorst 2013. Excursie Millingerwaard - 12 mei 2012: Addendum. – Sektie Everts Info 99: 12.
- Heitmans, W.R.B. 2013. Taxonomische identiteit van de wolbijenmijt *Sennertionyx manicati*; nieuw voor Nederland met vermelding van de vindplaatsen. – Entomologische Berichten 73: 226-236.
- Helsdingen, P.J. van 2012. Recente wijzigingen in nomenclatuur. – Nieuwsbrief SPINED 32: 21.
- Helsdingen, P.J. van 2012. *Dolomedes plantarius* en *Tapinesthis inermis* (Araneae): stand van zaken eind 2012. – Nieuwsbrief SPINED 32: 22.
- Helsdingen, P.J. van 2012. Spin van het jaar 2013: de gewone mijnspeen *Atypus affinis* Eichwald, 1830. – Nieuwsbrief SPINED 32: 33.
- Helsdingen, P.J. van, S. IJland & P. Tutelaers 2012. Spinnen (Araneae) uit de Meinweg. – Nieuwsbrief SPINED 32: 25-29.
- Hendriks, P. 2013. Length variation and distribution of the lesser stag beetle *Dorcus parallelipipedus* (Coleoptera: Lucanidae). – Entomologische Berichten 73: 58-67.
- Herder, J.E., J.J.C.W. van Delft, E. Bellemain & A. Valentini 2013. Technologie bij natuuronderzoek; Environmental DNA, krachtig gereedschap voor het monitoren van fauna. – De Levende Natuur 114: 108-113.
- Hermans, J.T., E. van Asseldonk & J. Boeren 2013. De biodiversiteit van Nationaal Park de Meinweg. – Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht. 385 pp. ISBN 978-90-74508-22-3. 35,- euro (excl. verzendkosten).
- De biodiversiteit van Nationaal Park de Meinweg presenteert een compleet overzicht van de biodiversiteit en een bibliografie van het Nationaal Park de Meinweg over de periode 1900-2012. EIS-Nederland werkte mee aan deze publicatie met de levering van de in onze databestanden aanwezige gegevens, de organisatie van de 1000-soortendag in 2012 (bijna 3000 soorten) en de controle op de wetenschappelijke naamgeving. Verder werden o.a. gegevens over ongewervelden aangeleverd door diverse secties van de Nederlandse Entomologische Vereniging en werd de literatuur over het gebied doorgenomen. Het resultaat mag er zijn! Een 385 pagina's dik geïllustreerd boekwerk waarvan 327 pagina's soortenregister en een 8 pagina's omvattende bibliografie. Het boek is te bestellen bij het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. [EC]
- Hermans, J.T. & R.P.G. Geraeds 2013. De libellenfauna van het natuurontwikkelingsgebied Hoosden. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 127-131.
- Holt, H. ten 2013. Nestelende Franse veldwespen. – HymenoVaria 6: 21-22.
- Huisman, K.J., J.C. Koster, T.S.T. Muus & E.J. van Nieuwerkerken 2013. Microlepidoptera in Nederland, vooral in 2007-2010 – met een terugblik op 30 jaar faunistisch onderzoek. – Entomologische Berichten 73: 91-117.
- Hustings, F. 2013. Een populatie steppesprinkhanen bij Gennep. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 12-17.
- Ivens, A.B.F. 2013. Proefschrift over mutualisme van onder andere gele weidemier en wortelbladluizen. – Forum Formicidarum 14 (1): 10-17.
- Kerkhof, W. & M. van Til 2013. Sprinkhanen en plagproeven, zes jaar tellen op het Rozenwaterveld. – Tussen Duin en Dijk 12 (3): 8-11.
- Kleukers, R. 2013. Wie vindt de eerste mierenkrekel in Nederland? – Forum Formicidarum 14 (2): 9-10.
- Koel, H. 2013. Informatie over bijen blijft nodig. – HymenoVaria 7: 16.
- Koel, H. & S. Verhoeff 2013. Help! Bijen op mijn balkon! – HymenoVaria 7: 17-18.
- Komdeur, J., M.J.J. Schrama, K. Meijer, A.J. Moore & L.W. Beukeboom 2013. Cobreeding in the burying beetle, *Nicrophorus vespilloides*: tolerance rather than cooperation. – Ethology 119: 1138-1148.
- Kühnen J. 2013. Succesvolle voorziening voor de gewone sachembij (*Anthophora plumipes*) – HymenoVaria 7: 18-19.
- Kuper, J. 2013. Negentien jaar zweefvliegen in een tuin in Appingedam: een methodologische en ecologische analyse. – Vliegenmepper 22 (1): 10-21.
- Kuper, J. 2013. Tien jaar bijen bijeen in een stadstuin in Appingedam: een methodologische en ecologische analyse. – HymenoVaria 6: 26-36.
- Leewis, R., L. Duistermaat, A. Gittenberger, T. van der Have, M. Soes & J. van Valkenburg 2013. Veldgids Exoten. – KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Lenders, A.J.W. 2013. Schapenteek parasiteert op nachtzwaluw. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 64-66.
- Lenders, A.J.W. & W. Jansen 2013. Krekels van de Meinweg. Populatieontwikkelingen van deze specifiek habitat-indicerende soorten. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 273-277.
- Mabelis, A.A. 2012. Het mierenbos van Zeist. – Forum Formicidarum 13 (1-3): 19-22.

- Mabelis, A.A. 2013. Boommier, *Lasius brunneus* (Formicidae), als gast in een bosmierennest. – Entomologische Berichten 73: 25.
- Mabelis, A.A. 2013. De boommier *Lasius brunneus* als gast in een bosmierennest. – Forum Formicidarum 14 (1): 6-8.
- Mabelis, A.A. 2013. Inbraak in bosmierennesten door poppenrovers. – Forum Formicidarum 14 (1): 8-10.
- Majoor, G., A. de Groot, J. Lever & B. Lever 2013. De slakkenfauna van de Cannerberg. En een vergelijking met die van de Sint-Pietersberg. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 92-98.
- Manger, R. & A. Martens 2013. First records of *Forcipomyia paludis* (Diptera: Ceratopogonidae), an ectoparasite of dragonfly adults, in The Netherlands. – Entomologische Berichten 73: 182-184.
- Mol, A.W.M. 2013. Nieuwe en interessante Nederlandse Idiocerinae (Hemiptera: Auchenorrhyncha: Cicadellidae). – Entomologische Berichten 73: 237-246.
- Moller Pilot, H.K.M. 2013. Chironomidae Larvae - deel 3 - biologie en ecologie van de Orthoclaadiinae. – KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Moraal, L. & G. Jagers op Akkerhuis 2013. Verschuivingen van insectenplagen op bomen in Nederland sinds 1946 - een analyse van historische gegevens. – Entomologische Berichten 73: 2-24.
- Munts, R. & D.M. Soes 2012. *Limnodrilus tortilipenis* Wetzel, 1987 (Oligochaeta), a new alien species for the Netherlands. – Lauterbornia 75: 43-47.
- Nieukerken, E.J. van, C. Doorenweerd, W.N. Ellis, K.J. Huisman, J.C. Koster, W. Mey, T.S.T. Muus & A. Schreurs 2012. *Bucculatrix ainsoiella* Murtfeldt, a new North American invader already widespread on northern red oaks (*Quercus rubra*) in Western Europe (Bucculatricidae). – Nota Lepidopterologica 35 (2): 135-159.
- Noordijk, J. 2012. Vijf nieuwe spinnensoorten voor de provincie Utrecht uit natuurgebied Het Egelmeer (Arachnida: Araneae). – Nieuwsbrief SPINED 32: 31-32.
- Noordijk, J. 2013. Mieren. – In: J.A. Inberg & G.M. Sanders (eds.), Grebbelinie Voorpostenlijn, inventarisatie flora en fauna in 2012, KNNV afdeling Wageningen e.o., Wageningen, pp. 70-73.
- Noordijk, J. 2013. Hooiwagens. – In: J.A. Inberg & G.M. Sanders (eds.), Grebbelinie Voorpostenlijn, inventarisatie flora en fauna in 2012, KNNV afdeling Wageningen e.o., Wageningen, pp. 74-77.
- Noordijk, J. 2013. Nesten van de gewone steekmier *Myrmica rubra* in huisjes van de wijngaardslak. – Forum Formicidarum 14 (2): 8.
- Noordijk, J. & H. Wijnhoven 2012. Opilioniëus 7. – Nieuwsbrief SPINED 32: 34-42.
- Noordijk, J., E.O. Colijn, J.T. Smit, K. Veling & M.F. Wallis de Vries 2013. Begrazingsintensiteit en insectenrijkdom in heideterreinen. – De Levende Natuur 114: 204-211.
- Noordijk, J., E.O. Colijn, A.P.J.A. Teunissen & C.F.P. Vendrig 2013. De vermiljoenkever: een voor Nederland nieuwe Habitatrichtlijnsoort geeft aanwijzingen voor bosbeheer. – De Levende Natuur 114: 187-190.
- Noordijk, J., R. van Hengel & T. Lenders 2012. Mieren nesten onder reptielenplaten in De Meinweg. – Forum Formicidarum 12 (1-3): 14-18.
- Noordijk, J., J.T. Hermans & A.J. van Loon 2013. Terreinbeheer voor mieren (Hymenoptera: Formicidae) in het Nationaal Park De Meinweg. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 266-270.
- Noordijk, J., A.J. van Loon, K. Gigengack, R. van Hengel & M. Hemminga 2013. Mierenwerkgroepexcursie naar de Noardlike Fryske Wâlden in juli 2013 – Forum Formicidarum 14 (2): 11-15.
- Noordwijk, C.G.E. van & A. Klimkowska 2013. Profiteren geleedpotigen van maaiselverspreiding in natuurontwikkelingsgebieden? – De Levende Natuur 114: 226-231.
- Nunen, F. van, O. Vorst, J. Cuppen, R. Jansen, B. Drost, C. van de Sande, M. Lodewijckx, H. Raemdonck, A. Masseur & E. Colijn 2013. Excursieverslag Strabrechtse Heide - 7 t/m 9 september 2012. – Sektie Everts Info 100: 4-12.
- Oosterbroek, P. 2012. Enkele notities bij de verspreiding van de Nederlandse *Ctenophora* soorten (Tipulidae). – Vliegenmepper 21 (2): 10-16.
- Peeters, Th.M.J. 2013. *Aulacus striatus* in Nederland. – HymenoVaria 6: 23-25.
- Peeters, Th.M.J. 2013. Arjen Neve overleden. – HymenoVaria 7: 7-8.
- Peeters, Th.M.J. & A. van Diemen 2013. Tweede vindplaats van *Chrysis inaequalis* in Nederland. – HymenoVaria 6: 37-38.
- Peeters, Th. M.J., A. van Eck & T. Cramer (eds.) 2013. Natuurstudie in De Kaaistoep. Verslag 2012, 18e onderzoeksjaar. – TWM Gronden BV, Natuurmuseum Brabant & KNNV-afdeling Tilburg.
- Piron, P.G.M. 2013. Appearance of *Tinocallis takachihoensis* (Homoptera: Aphididae) in The Netherlands. – Entomologische Berichten 73: 251-252.
- Poelmans, W., J. van der Straaten & K. Veling (eds.) 2013. Leembossen in het Groene Woud - Schatkamer van biodiversiteit. – Pictures Publishers. 280 pp. ISBN 978-90-73187-79-5. 37,50 euro.
- Een prachtig boek over de bijzondere leembossen in het Nationaal Landschap Het Groene Woud. Van de zestien hoofdstukken gaan er maar liefst acht over ongewervelden. De te verwachten groepen libellen, dag- en nachtvlinders zijn beschreven, maar daarnaast zijn er ook hoofdstukken over de slakken,

kevers, bladwespen, wilde bijen en zweefvliegen die de bossen bewonen. Deze omvangrijke uitgave is schitterend geïllustreerd. [JN]

- Raak-van den Berg, C.L., P.W. de Jong, L. Hemerik & J.C. van Lenteren 2013. Diapause and post-diapause quiescence demonstrated in overwintering *Harmonia axyridis* (Coleoptera: Coccinellidae) in northwestern Europe. – *European Journal of Entomology* 110: 585-591.
- Ramaker, D. 2013. Eerste Limburgse (NL) populatie van de gaffelwaterjuffer (*Coenagrion scitulum*). – *Brachytron* 15: 123-127.
- Reemer, M. 2013. De huiskrekkel: een exoot op de Rode Lijst. – *Natura* 110 (2): 4.
- Rond, J. de 2013. Wilde bijen in Lelystad. – Lelystad, www.naturalmedia.nl/docs/Rond_J_de_2013_Wilde_bijen_in_Lelystad.pdf.
- Ruiter, Th. de † 2013. Mieren in de keuken. – *Forum Formicidarum* 14 (1): 3-4.
- Ruiter, Th. de † 2013. Nestverwarmingssysteem van Dhr. Kloos Sr. – *Forum Formicidarum* 14 (1): 4-6.
- Sanabria, M.J. & M. Moeleker 2013. Bijzondere soorten in het gebied van Waterschap De Dommel en Aa en Maas (2011-2012). – *Macrofaunanieuws* 107: 2-5.
- Schelfhout, S., A. De Schrijver, L. Vesterdal, J. Mertens & K. Verheyen 2013. Over de intieme relatie tussen boomsoorten en regenwormen. – *De Levende Natuur* 114: 191-193.
- Schermer, D. 2013. Brakwaterleven in het noordelijke deel van de Slufter op Texel. – *Tussen Duin & Dijk* 12 (2): 19-21.
- Schrama, M.J.J. & A.L.D. van der Plas 2013. Begrazing: een vloek of een zegen voor sprinkhanen? – *De Levende Natuur* 114: 212-219.
- Schreven, S. 2013. Bijen en wespen in Nationaal Park De Meinweg. Verslag van de 1000-soortendag 2012 en historisch perspectief. – *HymenoVaria* 6: 8-14.
- Schreurs, A.E.P., M. Stiphout & F. Groenen 2013. De bruine wormkruidkokermot, *Coleophora bormicensis* (Lepidoptera: Coleophoridae), nieuw voor de Nederlandse fauna. – *Entomologische Berichten* 73: 197-199.
- Schulten, A. 2012. Werk in uitvoering: Fotogids zweefvliegen. – *Vliegenmepper* 21 (2): 4-5.
- Schulten, A. 2013. Vliegen en vroeger, een hommage aan Ton Veltman. – *Vliegenmepper* 22 (1): 3-4.
- Schut, D., M. de Vos & J. Rademaker 2013. De bosbeekjuffer (*Calopteryx virgo*) in de omgeving van Winterswijk: Heeft een zeldzame beeksoort geprofiteerd van herstelmaatregelen? – *Brachytron* 15: 102-111.
- Slaa, E.J. 2013. Genetische diversiteit en samenwerking. – *Forum Formicidarum* 14 (2): 3-7.
- Smit, J. 2012. *Vespa velutina nigrithorax* in Europa. – *Bijenhouden* 2012 (september): 10-11; (oktober): 8-9 (ook beschikbaar op www.hymenoptera.nl/pdf/vespa_velutina_bijenhouden_6.pdf).
- Smit, J. 2013. Bijdrage aan de bibliografie van R.T. Simon Thomas. – *HymenoVaria* 7: 5-6.
- Smit, J.T. 2013. Duistere heiderouzwewer *Exoprosopa cleomene* duikt op in Nederlandse wolzwewercollectie (Diptera, Bombyliidae). – *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 39: 49-53.
- Smit, J.T. & M. Reemer. 2013. Start atlasproject 'Leuke vliegen'. – *Vliegenmepper* 22 (1): 5-6.
- Smit, J.T., B. Reijnen & F. Stokvis 2013. Half of the European fruit fly species barcoded (Diptera: Tephritidae); a feasibility test for molecular identification. – *Zookeys* 5891: 1-27.
- Spek, E. van der 2013. Excursie Slikken van Bommenede, Kop van Schouwen en Schelphoek. – *HymenoVaria* 6: 5-8.
- Spek, E. van der 2013. *Nomada pleurosticta*, ook in de Achterhoek. – *HymenoVaria* 6: 17.
- Spek, E. van der 2013. Wilde bijen van de Waddeneilanden. – *HymenoVaria* 6: 20-21.
- Spek, E. van der 2013. Verslag voorjaarsexcursie Elperstroom, 20 april 2013. – *HymenoVaria* 7: 11-12.
- Steenis, W. van & M. Reemer 2013. Zweefvliegen houden van oude bossen. – *De Levende Natuur* 114: 177-181.
- Straalen, N.M. van 2013. Biodiversiteit en gewasbescherming. – In: J. de Boer, R. de Jong & J. Noordijk (eds.), *Proceedings van het Symposium 'Silent Spring, 50 jaar later'* | 17 november 2012. *Entomologische Berichten* 73: 127-131.
- Strien, A.J. van, T. Termaat, V.J. Kalkman, M. Prins, G. De Knijf, A.-L. Gourmand, X. Houard, B. Nelson, C. Plate, S. Prentice, E. Regan, D. Smallshire, C. Vanappelghem & W. Vanreuse 2013. Occupancy modelling as a new approach to assess supranational trends using opportunistic data: a pilot study for the damselfly *Calopteryx splendens*. – *Biodiversity Conservation*, DOI: 10.1007/s10531-013-0436-1

- Tempelman, D., M. Sanabria & D. Kruijt 2013. Schietmotten in de Meinweg. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 286-291.
- Timmermans, F. 2013. Allergie voor insectengif. – Dierplagen Informatie 16 (1): 12-15.
- Valk, R. van der 2013. Berekening van de maturatieperiode van de zwarte heidelibel (*Sympetrum danae*). – Brachytron 15: 128-132.
- Vandekerkhove, K., L. Crèvecoeur, A. Thomaes & F. Köhler 2013. Kevers van dood hout. – De Levende Natuur 114: 182-186.
- Veenendaal, R. 2013. Aantekeningen bij de biologie van *Chrysis angustula* (Hymenoptera: Chrysididae). – HymenoVaria 6: 18-20.
- Verdonschot, P.F.M. 2013. Dazen. Bloedzuigende insecten: deel 3. – Dierplagen Informatie 16 (1): 16-19.
- Versluijs, R., M. Geertsma, R. Felix, H. Turin & T. van Noordwijk 2013. Eerste vondst van de blinde loopkever *Anillus caecus* in Nederland (Coleoptera: Carabidae). – Entomologische Berichten 73: 185-190.
- Versluijs, R., J.J. Vogels & C.G.E. van Noordwijk 2013. Mierengemeenschappen in het heidelandschap. – De Levende Natuur 114: 220-225.
- Vierbergen, G. & J. Vos 2013. De Aziatische hoornaar komt eraan! – Dierplagen Informatie 16 (1): 26-28.
- Vijver, M.G. & G.R. de Snoo 2013. Bestrijdingsmiddelen en waterkwaliteit: 50 jaar na Silent Spring. – In: J. de Boer, R. de Jong & J. Noordijk (eds.), Proceedings van het Symposium 'Silent Spring, 50 jaar later' 17 november 2012. Entomologische Berichten 73: 136-143.
- Vorst, O., F. van Nunen, J. Cuppen, R. Jansen, W. Rubers, G. van Ee, Th. Breeschoten, T. de Goeij, E. Colijn, C. Vendrig, D. Teunissen & E. Bouvy 2013. Excursieverslag Millingerwaard - 12 mei 2012. – Sektie Everts Info 98: 7-15.
- Wal, J.E.M. van der, M. Dorenbosch, A.K. Immers, C. Vidal Forteza, J.J.M. Geurts, E.T.H.M. Peeters, B. Koese & E.S. Bakker 2013. – Invasive crayfish threaten the development of submerged macrophytes in lake restoration. PLoS ONE 8 (10): 1-11.
- Wallis de Vries, M.F. 2013. Het spiegeldikkopje tussen hoop en vrees. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 1-5.
- Wallis de Vries, M.F. 2013. Aandacht voor ongewervelden in het natuurbeleid. – De Levende Natuur 114: 167-170.
- Wallis de Vries, M.F. 2013. Hoe stikstof de vlinders laat stikken. – In: J. de Boer, R. de Jong & J. Noordijk (eds.), Proceedings van het Symposium 'Silent Spring, 50 jaar later' 17 november 2012. Entomologische Berichten 73: 158-163.
- Wallis de Vries, M.F., D. Groenendijk & M. Huigens 2013. Een beschermingsplan voor de Spaanse vlag in Limburg. – Natuurhistorisch Maandblad 102 : 177-183.
- Wallis de Vries, M., J. Noordijk, J. Smit, H. Sierdsema, R. Zolinger, J. van Delft & M. Nijssen 2013. Slim begrazen voor de heidefauna! – Vakblad Natuur Bos Landschap, november 2013: 4-7.
- Wielink, P. van & H. Spijkers 2013. Insects nightly attracted to light at a single site in De Kaaistoep, The Netherlands. Orders, families and species identified in 1995-2011. – Entomologische Berichten 73: 200-214.
- Wynhoff, I. 2012. Blauwtjes en mieren: maak van je vijanden zorgzame gastvrouwen. – Forum Formicidarum 13 (1-3): 3-13.
- Wijnhoven, H. 2013. Sensory structures and sexual dimorphism in the harvestman *Dicranopalpus ramosus* (Arachnida: Opiliones). – Arachnologische Mitteilungen 46: 27-64.
- Wijnhoven, H. & J. Noordijk 2013. De Meinweg: hotspot voor hooiwagens. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 249-251.
- Williams, A.T. 2013. Nieuwe vindplaatsen reuzenhooiwagen. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 53.
- Williams, A.T. & J.T. Hermans 2013. Sprinkhanen van Crayhof. De sprinkhaanfauna in relatie tot de vegetatie. – Natuurhistorisch Maandblad 102: 252-256.
- Wind, J. & M. Geluk 2012. *Myathropa florea* doet dienst als taxibedrijf. – Vliegenmepper 21 (2): 17.
- Wittmann, J.K., T.J. Vanagt, M.A. Faasse & J. Mees 2012. A new transoceanic invasion? First records of *Neomysis americana* (Crustacea: Mysidae) in the East Atlantic. – The Open Marine Biology Journal 6: 62-66.
- Wouters, B. & H.H. van Oosten 2013. Kink in de (voedsel)keten van duingraslanden? – De Levende Natuur 114: 232-237.
- Zomer, H. & K. van Dijken 2013. Interspecifieke copulatie van *Tyria jacobaeae* en *Atolmis rubricollis* (Lepidoptera: Noctuidae: Arctiinae). – Entomologische Berichten 73: 253.
- Zuyderduyn, C. 2013. Bijzondere macrofauna vondsten in het beheersgebied van Waternet in 2012. – Macrofaunanieuws-mail 108: 7-11.
- Zuyderduyn, C. 2013. De watermijt *Tartarothyas romanica* nieuw voor Texel. – Macrofaunanieuws-mail 109: 2-5.

Publicaties buitenland

- Dekoninck, W., D. Ignace, F. Vankerkhoven & P. Wegnez 2012. Verspreidingsatlas van de mieren van België / Atlas des fourmis de Belgique. – Bulletin van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Entomologie / Bulletin de la Société royale belge d'Entomologie 148: 95-186.
- Dijkstra, K.-D.B., G. Bechly, S.M. Bybee, R.A. Dow, H.J. Dumont, G. Fleck, R.W. Garrison, M. Hämäläinen, V.J. Kalkman, H. Karube, M.L. May, A.G. Orr, D. Paulson, A.C. Rehn, G. Theischinger, J.W.H. Trueman, J. van Tol,

- N. von Ellenrieder & J. Ware 2013. The classification and diversity of dragonflies and damselflies (Odonata). – In: Z.-Q. Zhang (ed.), *Animal biodiversity: an outline of higher-level classification and survey of taxonomic richness*. *Zootaxa* 3703: 36-45.
- Dijkstra, K.-D.B., V.J. Kalkman, R.A. Dow, F.R. Stokvis & J. van Tol 2013. Redefining the damselfly families: a comprehensive molecular phylogeny of Zygoptera (Odonata). – *Systematic Entomology*, DOI: 10.1111/syen.12035.
- IJland, S., P.J. van Helsdingen & J. Miller 2012. On some spiders from Gargano, Apulia, Italy. – *Nieuwsbrief SPINED* 32: 2-20.
- Kalkman, V.J. & G. Theischinger 2013. Generic revision of Argiolestidae (Odonata), with four new genera. – *International Journal of Odonatology* 16: 1-52.
- Kalkman, V.J., S.J. Richards & D.A. Polhemus 2013. Two new species of *Pyrhargiolestes*, with a key to the males (Odonata: Argiolestidae). – *International Journal of Odonatology* 16: 53-65.
- Kalkman, V.J. & A.G. Orr 2013. Field guide to the damselflies of New Guinea. – *Brachytron* 16 Supplement: 3-120.
- Molnár, B.P., A. Tröger, T.B. Toshova, M. Subchev, E.J. van Nieukerken, J.C.S. Koster, G. Szócs, M. Tóth & W. Francke 2012. Identification of the female-produced sex pheromone of *Tischeria ekebladella*, an oak leafmining moth. – *Journal of Chemical Ecology* 38: 1298-1305.
- Reemer, M. 2013. Review and phylogenetic evaluation of associations between Microdontinae (Diptera: Syrphidae) and ants (Hymenoptera: Formicidae). – *Psyche*: <http://dx.doi.org/10.1155/2013/538316>.
- Reemer, M. 2013. Taxonomic exploration of Neotropical Microdontinae (Diptera: Syrphidae) mimicking stingless bees – *Zootaxa* 3697: 1-88.
- Reemer, M. & G. Ståhls 2013. Generic revision and species classification of the Microdontinae (Diptera: Syrphidae). – *ZooKeys* 288: 1-213.
- Reemer, M. & G. Ståhls 2013. Phylogenetic relationships of Microdontinae (Diptera: Syrphidae) based on molecular and morphological characters. – *Systematic Entomology* 389: 661-688.
- Ribes J. & S. Pagola-Carte 2013. Hémipères Pentatomoidea Euro-Méditerranéens. Volume 2: Pentatominæ (suite). – *Faune de France* 96: 1-423.
- Stoffelen E., H. Henderickx, Th. Vercauteren, K. Lock & R. Bosmans 2013. De water- en oppervlakte wantsen van België (Hemiptera, Heteroptera: Nepomorpha & Gerromorpha). *Fauna van België, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN) Brussel*: 1-254.
- Wakeham-Dawson, A. & J.C. Koster 2013. Lepidoptera of the Falkland Islands (3): A new and unique species of Momphidae. – *Entomologist's Monthly Magazine* 149: 129-133.

Bureau EIS

Bereikbaarheid bureau en medewerkers

Bureau EIS

071-7517314 / 071-5687670, eis@naturalis.nl

Ed Colijn (di-do)

071-7517309, ed.colijn@naturalis.nl

Vincent Kalkman (di-vr)

071-7517373, vincent.kalkman@naturalis.nl

Roy Kleukers (ma, di, do, vr)

071-7517374, roy.kleukers@naturalis.nl

Bram Koese (ma-vr)

071-7517373, bram.koese@naturalis.nl

Annemarie Kroon (vr)

071-7517314, annemarie.kroon@naturalis.nl

André van Loon (di, (wo), do)

071-7517314, andre.vanloon@naturalis.nl

Jinze Noordijk (ma, di)

071-7517309, jinze.noordijk@naturalis.nl

Menno Reemer (ma-wo, vr)

071-7517359, menno.reemer@naturalis.nl

John Smit (di-vr)

071-7517359, john.smit@naturalis.nl

let op! nieuwe nummers!

